

sand. Jordarter som marint og fluvioglacialt Sand savnes, derimod angives Udbredelsen af Flyvesand og Marsk, men Grænserne for disse Jordarter er ligesom de paa Kortet angivne Israndslinjer i stærk Uoverensstemmelse med Virkeligheden. Man forundrer sig over, at Forfatteren ikke synes at have kendt Ussings Danmarksgeologi. Besynderligt synes det ogsaa for den, der blot en Gang har været i Jylland, naar Morænesandet omtales som overvejende Hede i Modsætning til Moræneleret, som overvejende er Agerland. Virkeligheden er dog, at Vestjylland har 18 % Hede og 31 % Korn- og Rodfrugtarealer, 33 % Græsmark og Eng. Side 263 angives Skovarealet til 5 % i Stedet for 8 %. Samme Side siges at faa Lande kan konkurrere med Jylland i Avl af Æbler. Side 273 angives Fyn som Hovedsæde for Sukkeravlen i Danmark. Dette er kun Prøver. I Modsætning hertil staar Hovedmængden af Afhandlingerne som grundige og solide Arbejder. Endelig forøges Bogens Værdi ved det meget store Antal smukke og instruktive Illustrationer og de mange, overvejende gode Tekstkort.

M. Vahl.

Hans Spethmann: Dynamische Länderkunde. (14×21 cm, 244 S.)
Verlag: Ferdinand Hirt. Breslau 1928.

Fremgangsmaaden ved den geografiske Behandling af et bestemt Landomraade er i de sidste 20 Aar undergaaet en ret betydelig Udvikling, og saavel i Tyskland som i Frankrig er der fremkommet en meget omfangsrig Litteratur af denne Art, hvor Aarsagssammenhængen mellem de behandlede Fænomener er det bærende Princip. Ordningen af Stoffet er efterhaanden fastlagt i det almindeligt kendte Skema, der har fundet Anvendelse i de moderne, danske geografiske Lærebøger. Den aarsagsmæssige Sammenkædning af de geografiske Fænomener er imidlertid en meget vanskelig Proces, da de ustandselig paa flere Maader staar i indbyrdes Relation; ikke blot har vi altid med Aarsagskomplekser at gøre, men dertil kommer, at man kun i de færreste Tilfælde kan tale om en ren Aarsag og en ren Virkning. Virkningen vil nemlig ofte slaa tilbage og gribe forandrende ind i det Fænomen eller de Fænomener, der var Aarsagen, og saaledes fremkommer en meget indviklet Vekselvirkning.

Det er ud fra dette Punkt, at *Spethmann* i sit nærværende Arbejde forsøger en Nyorientering af Principperne for Landskabsbehandlingen, der navnlig tager Sigte paa det anthropogeografiske. Hans ledende Tanke er at betragte en geografisk Enhed dynamisk, som et Felt, hvor et System af Kræfter virker sammen, indbyrdes omformende hinanden og tilsammen frembringende en individuel Struktur. Visse af Kræfterne er væsentlige, andre er mindre væsentlige, og efter dette

Princip ordner han sit Stof, saaledes at han begynder med de væsentlige Kræfter og ender med en Helhedsopfattelse af S sammenspillet. Meget stærkt fremhæver han, at det landskabelige Billede i Dag er forskelligt fra Fortidernes og Fremtidernes. Hans Arbejds- og Fremstillingsprincip kan altsaa kortelig karakteriseres som *evolutionistisk-dynamisk* i Modsætning til det hidtil anvendte *statisk-causale*.

Som Eksempel anvender Spethmann sin Arbejdsmaade paa nogle geografiske Omraader: 1) Antarkis, 2) Island, 3) Kent, 4) Ny Guinea, 5) Lübeck og 6) Ruhromraadet. For hvert af disse Gebeter henviser han til en tidligere statisk Behandling og gengiver kort dennes Stofdisposition og Fremgangsmaade. Til Sammenligning faar man saa Spethmanns egen dynamiske Disposition, dels i kort skematisk Form og dels som en fyldigere Redegørelse. For Ny Guineas Vedkommende ser Opstillingen saaledes ud: *Statisk Metode*. Hettner: Die ausser-europäischen Erdteile, 1926. Udforskning, Størrelse, Beliggenhed, Relief, Klima, Plante- og Dyreverden, Befolkning, Politiske Forhold, Erhvervsforhold. *Dynamisk Methode*. Urskoven, der udviser Forskelligheder efter Regnmængde og Jordbundsfugtighed, er Landskabets Hovedudtryk; den influerer endog paa Klimaet, skønt den selv er et Barn af Klimaet. Paa al uorganisk stofflig Omdannelse og Udmodellering indvirker den i afgørende Grad, undtagen i de højeste Dele af Centralkæden. Ligeledes behersker den Dyr- og Menneskeliv. Indbyggerne maa indrette sig efter den, da de ikke behersker den, og selv de koloniserende Europæere har hidtil ikke kunnet udrette noget mod den.

Der er næppe nogen Tvivl om, at en saadan Methode kan give et let overskueligt Billede af en Region, og at den vil bidrage til at fjerne en Mængde af de ganske uvæsentlige Enkeltheder, som Landskabsbehandlingen ellers er belastet med, og som i en Række Tilfælde kun bidrager til at gøre Billedet fortrukket; men det er vanskeligt i en Fremstilling af denne Art at skelne mellem det faktisk iagttagne og den subjektive Vurdering. I en vel skolet og kundskabsrig Forskers Haand maa den kunne blive et godt Redskab, men svigter disse Forudsætninger, bliver den farlig, fordi Kontrollen bliver vanskelig.

Arbejdet indeholder mange træffende kritiske Bemærkninger vedrørende Principper og Enkeltheder i de sædvanlig anvendte regional-geografiske Arbejdsmaader, som enhver Geograf kan have Glæde af at gøre sig bekendt med. Under en almindelig Vurdering føler man den Usikkerhed, som melder sig, naar man staar overfor en ny og uprøvet Arbejds metode, fordi Rækkevidden og Værdien af en saadan i Regelen først kan bedømmes med Sikkerhed gennem de opnaaede Resultater. Af de i Arbejdet fremførte Anvendelser finder jeg navnlig

Grund til at fremhæve Beskrivelsen af Ruhr-Området, der giver en stærk og plastisk Redegørelse for dette interessante Gebet. Fremtiden vil vise, om den dynamiske Methode virkelig vil være i Stand til at hidføre den Fornyelse af Regionalgeografien, som Spethmann profeterer; men under alle Omstændigheder er „Dynamische Länderkunde“ et betydningsfuldt Arbejde, der skarpt har optrukket en Række nye Ideer og Synsmaader.

Niels Nielsen.

Werner Werenskiold: Jorden, dens Land og Folk, udkommer i Hefter. Gyldendal Nordisk Forlag, Oslo 1929.

Professor Werenskiold er vel kendt i Danmark fra sin Haandbog i fysisk Geografi. I Modsætning til dette strængt videnskabelige Værk, som kun er tilgængeligt for Fagmænd, er nærværende Bog beregnet for det store Publikum og skal paa ca. 1300 Sider give et Billede af Jorden med dens Natur og Folkeliv. De foreliggende to Hefter handler om Japan og skildrer dette Lands Terrænbygning, Klima, Vegetation, Folk og Historie i et let læseligt og underholdende Sprog og ledsaget af en Mængde velvalgte og veludførte Billeder, hvoriblandt flere Farvetryk. De to første Hefter lover godt for Resten af Værket.

M. Vahl.
